

ONDERWEG MET CHRISTINE
VRIENDENDAG 27 NOVEMBER 2011

LEVEN MET DIALOOG

SLOTBESCHOUWING VAN CHRISTINE

Peter Idenburg sr.

Christine Gruwez

In “The Art of Meeting” Den Haag

Neerslag : Marie Anne Paepe

Onze dag stond in het teken van 'leven met dialoog'.

Wat kan onder dialoog worden verstaan ?

Wat is dialoog ?

Er zijn zoveel mogelijkheden waarop we met elkaar in dialoog kunnen treden, zoals

- bijvoorbeeld :
- twee mensen ontmoeten elkaar en voeren een gesprek
 - dialoog als vorm van overleg, onderhandelen
 - de kunst van de schone conversatie zoals in de 18de-19de eeuwse salons in Frankrijk, waar op uitnodiging schrijvers, kunstenaars enz. converseerden. Hier werd niet de vraag gesteld hoe de verdere werking van de conversatie ervaren werd, slechts hun eigen sociale status was belangrijk.

Margriet Idenburg zei mij onlangs : als je over dialoog nadenkt, kom je ertoe dat het woord een samenstelling is, die uit het Grieks komt, namelijk van "logos".

Daarmee ga ik nu verder.

"Logos". Wat betekent logos ? Het "woord" kan je zeggen. Ja, maar dat is een vertaling.

Wat betekent logos werkelijk ?

Logos betekent dat de werkelijkheid principieel inzichtelijk is en dat dit inzicht kan uitgesproken worden. Daardoor kan het woord gesproken worden. De toegankelijkheid van de waarheid in de werkelijkheid en de uitspreekbaarheid ervan kunnen we onder de noemer "logos" brengen.

"Dia-loog". Wat betekent dialoog ?

"Dia" komt uit het Grieks, en betekent door iets heen gaan of dat wat er zich tussen de elementen beweegt. Bijvoorbeeld i.v.m. een instrument betekent "diapason" tussen alle tonen, door alle tonen heen. Dialoog kunnen we dan zo vertalen als dat wat er zich tussen mensen beweegt om tot werkelijk in-zicht te spreken en dat inzichtelijke naar elkaar toe uit te spreken. Het is verbazingwekkend als we kijken naar het prototype van wat een dialoog kan zijn.

Als je je begeeft in een dialoog van Plato, als je daardoor heen gaat, kan je een weg, een methode ontdekken om dieper door te dringen in wat de inzichtelijkheid in de werkelijkheid ons biedt, en om dit tegenover elkaar uit te spreken, om in het dialogische proces te kunnen binnentreden. Dit gaat aan de inhoud van het gesprek voorbij, want het is juist in het zich bewegen dat de toegankelijkheid tot de werkelijkheid steeds meer groeit en in het uitspreken van de werkelijkheid de toegankelijkheid meegroeit.

Wat kan de betekenis van dialoog voor ons nu vandaag inhouden ?

Peter Idenburg sr. zei dat dialoog niet altijd verbaal hoeft te zijn, het ook een doen kan zijn. Wanneer er sprake is van een naderen tot elkaar, is dialoog het middel, de vorm waarin niet enkel twee partijen maar ook verschillende partijen in twee polen elkaar zouden kunnen naderen. In het "Ich und Du" ziet Martin Buber het naderen als een nimmer eindigend gebeuren. In ons persoonlijke leven kunnen we hopen dat het naderen nooit eindigt. Ik en jij zijn de twee elementen die maken dat het leven ook leven is en geen gefantaseerd, geen voorgesteld leven.

Uit de gespreksgroepen is er een stukje helderheid naar voor gekomen.

We bespreken drie elementen.

Dialoog heeft vooreerst te maken met een kracht. Het woord "kracht" klinkt vaag, en toch is dialoog als kracht iets waarover iedere mens beschikt. Als je je die kracht voorstelt, en dat probeerde ik te doen toen ik kort geleden voor het eerst in Israël rondreisde, dan heb je daarvoor een zekere kracht nodig om onbevooroordeeld te blijven. Ik dacht dat dit me niet zou lukken, dat ik tot vol oordelen zou komen, en bereidde me daarom erop voor door die kracht om onbevooroordeeld te blijven te bundelen. Maar tot mijn grote verrassing werkte dit niet, er ontstond een ander gebeuren. De kracht die nodig was, werd dag na dag innerlijker en

stillier. Die innerlijke kracht kan ik vergelijken met een heel fragiele vlam. Deze vlam is de kracht, die in het duister van dat conflict, waaraan niemand zich kan onttrekken, kan schijnen. De grote neiging om te proberen duidelijke stellingen in te nemen, verminderde het vlammetje. En in de ontmoeting met bijvoorbeeld Israëli's kwam dat vlammetje onder hevige wind te staan.

Het tweede element is dat deze kracht naar een stem verlangt. Een stem, niet alleen bedoeld als de mogelijkheid te kunnen spreken, maar ook als een soort klimaat, een stemming waarin deze kracht zich kan manifesteren en het spreken een plaats krijgt, waarin ook het luisteren een plaats krijgt.

Zo bestaat deze stem uit : spreken en luisteren.

Het derde element houdt in dat je vormen gaat zoeken, op zoek gaat naar de beschikbare middelen. Iedere mens beschikt over de kracht om in relatie met de werkelijkheid te treden. Waar je die kracht in de juiste verbinding brengt met de middelen (mogelijkheden die bijvoorbeeld dank zij de sociale media ter beschikking gesteld worden) gebeurt in het middengebied van de stem en het luisteren, dat dààr wordt de verbinding mogelijk gemaakt.

Luisteren is een vorm van spreken.

Er is een parafrase van Aristoteles : denken is een horizont trekken rondom het Zijn ... waarbinnen een dialoog kan plaatsvinden. Ook het luisteren trekt een horizont rondom de mogelijkheden tot dialoog !

Een gesprek, een dialoog zou daar kunnen beginnen waar er eerst geluisterd wordt. Normaal begint een gesprek eerst met het spreken, je neemt het gesprokene op en je spreekt terug. Maar een gesprek beginnen met het luisteren ... Hoe is dat ? Hoe kan dat ?

Eerst kunnen luisteren stelt hoge eisen. Een belemmering is dat je al op voorhand je eigen aandeel kant en klaar hebt zitten. Je luistert en je wacht het goeie moment af waarop je je eigen laadje kan opentrekken. Dus zonder laadje naar een gesprek gaan, dat zou al de opening kunnen zijn om echt te kunnen luisteren naar wat er komt, je neemt de houding aan van : laat maar komen. Vooral voor de mensen die meegaan op reis is dit een zeer hoog gegrepen opgave. Want bij de mensen ter plekke zijn hun laadjes in de meeste gevallen al gevuld met een verhaal.

Ieder heeft zijn verhaal. Dat verhaal maakt het hele bestaan uit van een mens. Hoe wordt het dan mogelijk dat je je eigen verhaal niet meeneemt naar een gesprek, want dat voelt aan alsof je jezelf niet meeneemt. Dit kan door je in die situatie van het ik en jij zo te verhouden dat je je eigen verhaal even opschort. De vraag stelt zich : ben ik daartoe bereid ? Waarom zou ik daartoe wel bereid zijn ?

De horizont waar het om gaat is "vrede". Vrede is een uitgehold woord, kan je zeggen. Anderzijds is Bethlehem met zijn recent opgetrokken muur en poort waarachter de muur begint dan toch de stad waarin de gebeurtenis van vrede plaatsvond.

Er kan geen vrede zijn zonder gerechtigheid, hoorden we vanuit de gespreksgroepen klinken. Gerechtigheid staat in nauw verband met het trauma dat de mensen met zich meedragen. Het trauma van de ander zien, is de pijn van de ander zien zonder de pijn in jezelf te ontkennen.

Woorden van dank aan Peter en zijn vrienden wiens leven in dienst staat van de dialoog en die vanuit de dialoog leeft.

Dat er leven moge zijn in de dialoog wens ik aan ieder ongeacht het resultaat en de werking.

2 februari 2012
Marie Anne Paepe